

Projekt: Öppnare landskap på Gräsö - ett åtgärds paket

Län	Kommun
Uppsala län	Östhammar

Kommunens projektansvarige

Kommunens projektansvarige	Enhet/förvaltning
Camilla Andersson	Östhammars kommun/Sektor Samhälle
Postadress	Postnr Postort
Box 66	74221 Östhammar
Telefon	Mobil
0173-864 10	070-241 77 34
E-post	Postgiro/Bankgiro
camilla.andersson@osthammar.se	233-1361
Organisationsnummer	Betalningsreferens
212000-0290	ZZ2000

Övriga kontaktpersoner

Namn, organisation	Namn, kontaktperson
Stiftelsen Gräsöfonden	Gräsöfonden
Typ av organisation	
Stiftelse	
Postadress	Postnr Postort
c/o Kristina Mattsson, Näsudden 113	74297 Gräsö
Telefon	Mobil
0173-333 13	-
E-post	Organisationsnummer
grasofonden@gmail.com	817301-4336

Namn, organisation	Namn, kontaktperson
Stiftelsen Gräsöfondens arbetsgrupp	Kristina Mattsson
Typ av organisation	
Stiftelse	
Postadress	Postnr Postort
Näsudden 113	74297 Gräsö
Telefon	Mobil
0173-330 12	073-061 47 21
E-post	Organisationsnummer
matsers@bahnhof.se	817301-4336

Namn, organisation	Namn, kontaktperson
Upplandsstiftelsen	Maria Hoflin
Typ av organisation	
Annan	
Postadress	Postnr Postort
Upplandsstiftelsen	75185 Uppsala
Telefon	Mobil
070-438 18 47	070-438 18 47
E-post	Organisationsnummer
maria.hoflin@upplandsstiftelsen.se	817000-7093

Namn, organisation	Namn, kontaktperson
Stiftelsen Gräsöfondens arbetsgrupp	Kerstin Söderberg
Typ av organisation	
Stiftelse	
Postadress	Postnr Postort
Österbyn 147	74297 Gräsö
Telefon	Mobil
070-517 84 62	076-336 01 88
E-post	Organisationsnummer
info@ravsten.se	817301-4336

Projektbeskrivning

Projektnummer	22108141	Status	Inskickad
Projektets startår	Projektstart	Projektstut	Prio
2022	2022-01-01	2024-08-31	1
Tätortsnära	Kmn diarienummer	Lst diarienummer	Projektet drivs av
Projektet är ej tätortsnära	KS-2021-721	8957-21	Övrig
Inkommet Lst	Senaste Statusändring	Gott exempel	Projektets tema
2021-11-30	2022-05-04 Inskickad	Nej	Övrigt

Sammanfattning

Natur- och kulturlandskapet på Gräsö och omgivande öar med dess biologiska mångfald är helt beroende av ett aktivt småskaligt brukande av markerna för att hålla landskapet öppet. Genom avsatt tid för en projektledare önskar stiftelsen Gräsöfonden, Upplandsstiftelsen och Östhammars kommun skapa forum och plattformar för samverkan mellan mark- och djurägare och andra intressenter på Gräsö. Ett stängselstöd ska utformas för att bidra till fortsatt bete och möjliggöra för nya marker att betas och projektet ska verka för att öka andelen slåttade marker på ön. Ett ytterligare mål för projektet är att stödja kunskapsutbyte för en bred målgrupp genom t.ex. studiebesök, fältvandringar och kurser. Erfarenheter från projektet ska kunna användas för fortsatta projektansökningar inom kommande Landsbygdsprogram och bidra till Gräsöfondens fortsatta arbete.

Syfte

Natur- och kulturlandskapet på Gräsö och omgivande öar med dess biologiska mångfald är helt beroende av ett aktivt småskaligt brukande av markerna för att hålla landskapet öppet. Genom projektet hoppas vi öka samverkan mellan brukare, mark- och djurägare och andra intresserade av Gräsö, skapa kunskap om skötselmetoder och avtalslösningar samt initiera projekt som kan bidra till ett fortsatt långsiktigt brukande av landskapet på Gräsön.

Bakgrund

Gräsöfonden är en stiftelse som bildades av Östhammars kommun och Upplandsstiftelsen år 1995. Under 1960-talet lades de flesta skärgårdsjordbruken på ön ned p.g.a. allt sämre lönsamhet med igenväxning som följd. Uråldriga odlingsmarker som skötts i många generationer upphörde att brukas och lades i träda. Gräsöfonden bildades för att stödja Gräsöns lantbrukare i deras viktiga arbete med att fortsätta att bevara och restaurera odlingslandskapet. I styrelsen finns representanter från både lokala och regionala intressen där Gräsö Hembygdsförening, LRF, Gräsö Skärgårdsråd och Gräsö Turism står för de lokala intressena.

Stiftelsen Gräsöfonden har sedan 1995 arbetat med att bevara och vårda kulturlandskapet i Gräsö socken. Det görs genom att stiftelsen stödjer verksamheter som bevarar och utvecklar betes-, ängs- och åkermarker, t.ex. stängsel för djurhållning, bevarande av kulturbyggnader som ängslador, möjlighet till kurser och

utbildningar. En annan viktig del av stiftelsens verksamhet är att skapa förståelse för odlingslandskapets natur- och kulturvärden. Det har konkretiserats genom en informationsbyggnad vid Gräsö gård, genom fältvandringar och guidningar och kart-/broschyrmaterial.

Under sent 90-tal och början av 2000-talet arbetade stiftelsen med EU-projekt inom mål 5b och mål 2 Öarna vilket bidrog till restaureringsinsatser i landskapet, investeringsmedel till djurbyggnader, rådgivning och aktiviteter för bygdeutveckling samt besöksnäring. Under 2000-talet har stiftelsen med stöd av LONA och medel inom Landsbygdsprogrammet byggt och skapat en informationsbyggnad samt ett tiotal besöksmål på Gräsö för att öka kunskapen om hur Gräsöns natur- och kulturlandskap ser ut.

Under ett antal år har de mer praktiska åtgärderna som restaureringar, stöd till stängsel och gemensamt lärande legat vilande. Nu har stiftelsen en stark vilja att ta upp insatserna för att skapa förutsättningar för mark- och djurägare liksom för andra som är engagerade i att hålla landskapet på Gräsön öppet och levande. Genom avsatt tid för en projektledare önskar Gräsöfonden kunna skapa forum och plattformar för samverkan mellan brukare på Gräsö. Utöver detta ska ett stängselstöd utformas för att bidra till fortsatt bete och möjliggöra för nya marker att betas. Projektet ska verka för att öka andelen slåttade marker på ön och stimulera kunskapsutbyte för en bred målgrupp genom t.ex. studiebesök, fältvandringar och kurser. Erfarenheter från projektet ska kunna användas för fortsatta projektansökningar inom kommande Landsbygdsprogram. Genom ett nära samarbete med projekt Roslagshagar kan vi nyttja flerårig kunskap av liknande projekt.

En annan viktig fråga är att sammanställa befintlig kunskap och inventeringar av ängs- och betesmarker, slåttermarker samt skogsbeten på Gräsö liksom vilka djurbesättningar som finns mer stadigvarande och/eller tillfälligt på ön. Eftersom konkreta åtgärder för att stoppa igenväxningen behöver genomföras snarast, bedömer vi att alla dessa delar inte kommer kunna göras inom projektet men en första grov kartläggning ingår (åtgärd 5). Frågan finns dock med i Gräsöfondens kommande projektidéer.

Lokala aktörer

Projektet vill samarbeta med lokala organisationer, till exempel LRF Östhammar, Gräsö Hembygdsförening, Gräsö Skärgårdsråd samt Gräsö Turism, men också med lokala företagare, enskilda mark- och djurägare samt andra organisationer med intresse av att hålla Gräsös landskap öppna.

Projektets bidrag till miljö kvalitetsmålen och långsiktigt och varaktigt naturvårdsarbete i kommunen

Projektet förväntas öka samverkan och fortsatt projektutveckling på Gräsö med omgivande öar. Det bidrar också till Östhammars kommuns antagna hållbarhetslöften inom Ekosystem och biologisk mångfald, att kommunen ska; a) Initiera eller stödja lokala samverkansprojekt för att underlätta skötsel av slåttermiljöer med hävdgynnade värden, exempelvis forum för redskapsdelning och slåttergillen eller lokala nätverk för skötselåtgärder samt b) Sköta och restaurera ängar och betesmarker som finns i skyddade naturområden och på kommunägd mark.

Projektets långsiktiga effekter

Genom den breda kunskapsökningen, fungerande former för samverkan, de praktiska åtgärderna som kommer genomföras och förhoppningen att initiera fortsatta projekt genom bl.a. Landsbygdsprogrammet, ger projektet en god grund för fortsatt och långsiktigt naturvårdsarbete på Gräsö i Östhammars kommun.

Projektets stöd till olika samhällsintressen

I vilken omfattning stödjer projektet de globala hållbarhetsmålen?

Hållbarhetsmål 2030	Ingen betydelse	Liten betydelse	Stor betydelse
Ingen fattigdom	X	-	-
Ingen hunger	-	X	-
Hälsa och välbefinnande	-	X	-
God utbildning för alla	X	-	-
Jämställdhet	X	-	-
Rent Vatten Och Sanitet	X	-	-
Hållbar Energi För Alla	X	-	-
Anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt	-	X	-
Hållbar industri, innovationer och infrastruktur	X	-	-
Minskad ojämlikhet	X	-	-
Hållbara städer och samhällen	X	-	-
Hållbar konsumtion och produktion	-	-	X
Bekämpa klimatsförändringen	-	X	-
Hav och marina resurser	-	X	-
Ekosystem och biologisk mångfald	-	-	X
Fredliga och inkluderande samhällen	X	-	-

I vilken omfattning stödjer projektet genomförande av miljökvalitetsmålen?

Miljökvalitetsmål	Ingen betydelse	Liten betydelse	Stor betydelse
Begränsad klimatpåverkan	-	X	-
Frisk luft	X	-	-
Försurning	X	-	-
Giftfritt	X	-	-
Ozonskikt	X	-	-
Strålning	X	-	-
Övergödning	X	-	-
Sötvatten	-	X	-
Grundvatten	X	-	-
Kust och hav	-	X	-
Våtmark	-	-	X
Skog	-	-	X
Odlingslandskap	-	-	X
Fjäll	X	-	-
Bebyggelse	X	-	-
Djur och växter	-	-	X

Åtgärder och kostnader i projektet

Åtgärdsnummer		Startdatum	Slutdatum
1		2022-01-01	2024-08-31
Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete	
573 158 kr	264 000 kr	0 kr	
Åtgärdskategori			
06 - Information, folkbildning och annan kunskapspridning om naturvård och därmed sammanhängande friluftsliv			
Åtgärdstyp		Mätvärde	Enhet
70 - Utbildning/rådgivning		1	st
Huvudsakligt miljömål	Naturtyp	Organismgrupp	Inriktning
13 - Ett rikt odlingslandskap	05 - Odlingslandskap	11 - Övrigt	01 - Naturvärde
Huvudsakligt friluftsdelmål		Ekosystemtjänst	
0 - Ej vald		04 - Landskapskaraktär – natur och kulturarv	

Åtgärd / Metod / Planerat resultat

Projektledare som ska arbeta med administration, planering, dokumentation och projektledning av åtgärd 1-3 samt slutrapportering av hela projektet. Rådgivning till mark- och djurägare på Gräsö om skötsel av marker och stängsling, projektansökningar, anordnande av samverkansträffar, studiebesök, fältvandringar etc. Målgrupp: alla med intresse av naturvårdande insatser på Gräsön och omgivande öar.

Förvaltning av resultat efter projektiden

Stiftelsen Gräsöfonden kommer att fortsätta stödja de nätverk och samarbeten som arbetet gett upphov till. Det kan handla om samverkansgrupper för stängsling, olika typer av naturvårdande insatser, studiegrupper som önskar fortsätta samarbeta efter genomförda föreläsningar eller kurser. Resultatet från åtgärd 3 kommer fungera som en grund för fortsatta satsningar och uppsökande verksamhet inom stiftelsens löpande arbete samt eventuella kommande projektansökningar för stängsling och naturvårdande insatser.

Åtgärdsnummer		Startdatum	Slutdatum
2		2022-01-01	2024-08-31
Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete	
123 539 kr	70 000 kr	0 kr	
Åtgärdskategori			
06 - Information, folkbildning och annan kunskapspridning om naturvård och därmed sammanhängande friluftsliv			
Åtgärdstyp		Mätvärde	Enhet
70 - Utbildning/rådgivning		10	st
Huvudsakligt miljömål	Naturtyp	Organismgrupp	Inriktning
13 - Ett rikt odlingslandskap	05 - Odlingslandskap	11 - Övrigt	01 - Naturvärde
Huvudsakligt friluftsdelmål		Ekosystemtjänst	
0 - Ej vald		04 - Landskapskaraktär – natur och kulturarv	

Åtgärd / Metod / Planerat resultat

Fältvandringar, studiebesök, kurser och föreläsningar om natur- och kulturlandskapet på Gräsö. Målgrupper: alla med intresse av naturvårdande insatser på Gräsön och omgivande öar. Längd: allt från 1 h till heldag. Antal deltagare ca 5-25 personer/aktivitet. Vid föreläsningar kan fler platser erbjudas. Administration av projektledaren/Gräsöfondens arbetsgrupp. Externa experter kan anlitas.

Förvaltning av resultat efter projektiden

Stiftelsen Gräsöfonden kommer att sammanställa genomförda insatser som del av slutrapporten och i mån av budget fortsätta stödja liknande kompetensutveckling efter projektiden. Varje tillfälle dokumenteras i kort text och foton. Antal deltagare registreras. Material från tillfällena ska i största möjliga mån tillgängliggöras via Gräsöfondens hemsida. Gräsöfondens arbetsgrupp kommer stödja projektledaren i planering, annonsering, dokumentation och arkivering, delta/utgöra expertkunskap i aktiviteterna samt kommunicera med Gräsöfondens styrelse.

Åtgärdsnummer		Startdatum	Slutdatum
3		2022-01-01	2024-08-31
Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete	
112 579 kr	70 000 kr	0 kr	
Åtgärdskategori			
01 - Kunskapsuppbyggnad som syftar till att skapa underlag för framtida åtgärder inom naturvård och därmed sammanhängande friluftsliv			
Åtgärdstyp		Mätvärde	Enhet
01 - Inventering		1	st
Huvudsakligt miljömål	Naturtyp	Organismgrupp	Inriktning
13 - Ett rikt odlingslandskap	05 - Odlingslandskap	11 - Övrigt	4 - Övrigt
Huvudsakligt friluftsdelmål		Ekosystemtjänst	
0 - Ej vald		13 - Ej relevant	

Åtgärd / Metod / Planerat resultat

Insamling och sammanställning av markanvändning, antal betesdjur inom olika djurslag, områden lämpliga för bete eller andra naturvårdande insatser etc. Sammanställningen görs i samarbete mellan projektledaren och Gräsöfondens arbetsgrupp. Åtgärden omfattar att samla in data från källor som är möjliga att använda enligt GDPR och resultatet sammanställs i en (1) rapport med text och bilder.

Förvaltning av resultat efter projektiden

Stiftelsen Gräsöfonden kommer använda resultatet som en del i sitt fortsatta arbete för att kunna stödja markägare, djurägare och andra på Gräsö och omgivande öar i deras arbete för öppna landskap. Genom att få en bättre bild av hur markerna sköts idag, hur djurfördelningen ser ut på Gräsö etc. kan Gräsöfonden få ett stöd till sitt uppsökande arbete både under och efter projektet samt använda det som underlag till kommande projektansökningar för stängsling och naturvårdande insatser.

Summering åtgärder

Åtgärdsnummer	Total kostnad	Sökt bidrag	Värde av ideellt arbete
1	573 158 kr	264 000 kr	0 kr
2	123 539 kr	70 000 kr	0 kr
3	112 579 kr	70 000 kr	0 kr
Summa	809 276 kr	404 000 kr	0 kr

Önskad utbetalningstakt

År	Belopp
2022	100 000 kr
2023	200 000 kr
2024	104 000 kr
2025	0 kr

Omfattar ansökan åtgärder för vilka stöd sökts eller beviljats enligt annan författning?

Nej

Finansiärer

Typ av finansiär	Namn/Kommun		Intyg bilaga
Stiftelse	Stiftelsen Gräsöfonden		1
Period från	2022-01-01	Period till	2024-08-31
År	Kontanta medel	Egen arbetsinsats inkl LKP	Värde av ideellt arbete
2022	250 000 kr	20 000 kr	0 kr
2023	250 000 kr	20 122 kr	0 kr
2024	38 000 kr	20 000 kr	0 kr

Typ av finansiär	Namn/Kommun		Intyg bilaga
Kommun	Östhammar		2
Period från	2022-01-01	Period till	2024-08-31
År	Kontanta medel	Egen arbetsinsats inkl LKP	Värde av ideellt arbete
2022	0 kr	15 720 kr	0 kr
2023	0 kr	20 000 kr	0 kr
2024	0 kr	13 000 kr	0 kr

Typ av finansiär	Namn/Kommun		Intyg bilaga
Ideell organisation	Upplandsstiftelsen		3
Period från	2022-01-01	Period till	2024-08-31
År	Kontanta medel	Egen arbetsinsats inkl LKP	Värde av ideellt arbete
2022	0 kr	20 000 kr	0 kr
2023	0 kr	22 088 kr	0 kr
2024	0 kr	15 000 kr	0 kr

Totalt	538 000 kr	165 930 kr	0 kr
---------------	-------------------	-------------------	-------------

Villkor

Id	Beskrivning
----	-------------

Motivering till beslut

Politikområden

- Areella näringar (50 %) Genom ett starkt samarbete med brukare på Gräsön syftar projektet till stor del att bidra till modeller för samverkan och möjlighet att utveckla sina näringar lokalt.
- Övrigt av betydelse för naturvård (30 %) En viktig del av projektet är att bevara och vårda den biologiska mångfald som finns på Gräsön kopplad till småskaligt brukade och öppna marker.
- Kulturmiljö (20 %) Naturvärdena på Gräsön hänger starkt samman med kulturvärden, både i form av hur markerna brukats med metoder som bidragit till en biologisk mångfald, men också genom kulturbyggnader och spår i landskapet.

Bilagor

- 20170716_130338.jpg
- 2021-11-26 Ansökan LONA Öppnare landskap på Gräsö - ett åtgärds paket_sign.pdf
- Bilaga 1 Medfinansiering GF_LONA Öppnare landskap på Gräsö_sign.pdf
- Bilaga 2 Medfinansiering ÖK_LONA Öppnare landskap på Gräsö_sign.pdf
- Bilaga 3 Medfinansiering US_LONA Öppnare landskap på Gräsö_sign.pdf
- Budget LONA Öppnare landskap på Gräsö - ett åtgärds paket.xlsx

Underskrift och Godkännande av Projekt 22108141

Datum

Underskrift av behörig firmatecknare

Namnförtydligande

För _____ Kommun